ДААРТА СОҢГУЛДАЛАР ХҮНҮ, ШУПТУ СОҢГУЛДАЛАРЖЕ!

БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттингеН

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 52 (4022) | 1958 ч. март 15, суббота | Өртээ 20 коп.

Шупту соңгулдаларже!

Бүгү совет улус-биле бир дөмей бистиң областың улуг-даа, биче-даа назылыг кижилери бөгүн бир-ле чүвени, даарта болур соңгулдаларны четкилейн манап турарлар.

Совет эрге-чагырганың дээди органынга, ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулдалар бистиң улустуң канчаар-даа аажок улуг байырлалы болур. Чүге дээрге, совет эрге-чагырга болза, бөдүүн улустуң, ажылчыннарның болгаш тараачыннарның эрге-чагыргазы. Аңаа даарта соңгуур кижилерин чон болу дешпидип алган. Ынчангаш Мөңгүн-Тайганың малчыннарында, Чаа-Хөлүң тараажылары-даа, Тожунуң аңчылары-даа, Хову-Аксының ажылчыннары-даа, Кызылдың интеллигенциязы-даа даарта соңгулда участкаларынга организастыг келгеш, шупту чаңгыс кижи ышкаш бадылаарлар.

Чүгле Октябрьның социалистиг Улуг революциязының, орус улустуң ачызында тыва кижи дүмбей байдалдан, ложу дангай көшкүн амыдыралдан, эрге-медел чок чөрүктан адырлып, чырык орукче үнүп, бай шыырак амыдыралды тыпкан. Феодалдыг Тываның үезинде кандыг ноянны, дүжүметти кым, кайа соңгуп, ооң ажыл-чорудулгазын айтырып, сонуурган чораанын? Чок.

Ядыы тыва кижи ындыг эргелиг болуп хамаан чок, кадыг-дошкун дарлалга базындырып алгаш, каранғы-бүдүүлүк чораанының ужурундан ол ындыг чүвени бодаар-даа харыы чок чөрөөн. Ол үеде-ги мунгаргай, ядыы-түренги амыдыралды бистиң кырганнарывыс ам ийи-чаңгыс сактыш чугаалагылааш, чүгле улуг тынарлар. Эх, амгы үеде төрүттүнген болзумза, моон соңгаар чүү көөр, магадаар, кандыг аас-бежиктиг чурттаар ирги мөч дижирлер.

Бөгүнгү совет Тывавысты көрүнерем, черлик аннар дег чер өзүп чөрөөн көшкүн кижилериң амыдырал чуртталгазы ам үндезини-биле чаартынган. Шаанда өрген чок турган черлерде чараш чаагай бажыннарлыг, делгем болгаш дөрт будумчуларлыг колхозчу суурлар чер болганда чечек ышкаш хөгжүп, аас-бежиктиг амыдыралдың демдээ болган хүн-бүрү өзүп, сайзырап турар-дыр. Чуртталганың чырык чаагай бажыңнары, хостуг шаанга ойнап хөглөөр, кино көөр клубтар, ном номчуур библиотекалар, әмнелге пунктулары, магазиннер оларда бар.

Буурул баштыг кырганнар-даа, бөгүн хамаан чок, даарта безин он сес харлаар аныяктар-даа совет эрге-чагырганың дээди органын ам әртен соңгуурунга киржири оларга ынчангаш дүрүм өзүгаар улуг алс-кежик, дээди чөргаарал болгаш өзүлүг байыр иадым болуп турар.

Бистиң Коммунистиг партиявыстын ленинчи Төп Комитединиң, Совет чазаавыстың хүн-бүрүде сагыш салып, дузалажып деткип турарының ачызында областывыстың ажыл-агыйы, культуразы сөөлгү дөрт чылдарның дургузунда безин кайы хире дүрген хөгжүп турарын мындыг чижектер көргүзүп турар. Областың колхозтарының болгаш совхозтарының тарылга шөлү 1953 чылда 78,7 мүң гектар турган болза, 1957 чылда 154,9 мүң гектар чедир калбарган. Ниитиниң малы үргүлчү өзүп, ооң продуктулуу улам-на көвүдеп турар.

1953 чылда областа 262,8 миллион рубльдың барааны чонга саттынган турган болза, 1957 чылда 368,1 миллион рубльдың барааның саткан. Сөөлгү дөрт чылдарның дургузунда бүрүне шугумбиле областа 35900 дөрбелчин метр шөлдүг чуртталга бажыңнарын ажылалга киирген. Областың аныяк үлетпүрү, чурт үлетпүрү, хөмүр даш будуруп үндүрүлгези, транспорт болгаш электри күжүн ажылдап үндүрери аажок сайзыраан. Ынчангаш ажылчы чоннарның амыдырал чуртталгазының деннели хүн-бүрүде-ле өскүжүп, оларның культурлуг негелдези үргүлчү-ле өзүп турар. Бо дээрге бистиң партияның ленинчи национал политиказының ачызы-дыр.

Моон мурнунда болуп турган соңгулда кампанияларында ышкаш, ССРЭ-ниң Дээди Совединге ам даарта болур соңгулдаларга Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы партия кежигүү өвестер-биле блок, эвилел болуп алгаш киржип турар. Ол ындыг блок болза, бистиң чуртка социализмниң тиилелгези болгаш ону улам быжыглаары дээш Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле ажылчы чоннарның демиселиниң үезинде тургустунган. Соңгулдалар мурнунуң болуп әрткен хуралдарында партияның болгаш ажылчы чоннарның организацияларының төлөөлекчилери коммунистерге-даа, партия кежигүү өвестерге-даа ниити болуп турар депутаттарга кандидаттарның дугайын дугуржуп чугаалажып алганнар. Ынчангаш партия кежигүү өвес кандидат бүрүү коммунистерниң база кандидаты, а партия кежигүү кандидат бүрүү партия кежигүү өвестерниң база кандидаты болуп турар.

Коммунистерниң болгаш партия кежигүү өвестерниң улусчу блогу Совет эрге-чагырганың органнарынга моон мурнунда болуп турган бүгү-ле соңгулдаларга чайыннанчак тиилелгени чедип өн турган, ол блок ам даарта база ынчаар тиилөөр дээрзинге кандыг-даа чигзиниг чок.

Бистиң алдарлыг партиявыс биле чоннуң бүзүлбас чаңгыс аай сырый баттыжышкынының ыдыктыг демдээ болуп турар ол блоктуң кандидаттары дээш бадылавышаан, совет кижилер болза, Коммунистиг партияның ленинчи политиказы дээш, ооң улуг чазагай планнарын амыдыралга боттандырар дээш, коммунизмниң тургузуушкунунга чаа-чаа тиилелгелер дээш бадылаарлар.

Боттарының Ада-чуртунуң ажылагыйы аажок улам сайзырап, культуразы кидин-не чечектелип хөгжүп, камгаланыр сүр күжү кажангызындан-даа быжыгып, ооң делегейге алдар хүндүзү улам бедип, Коммунистиг партияны, Совет чазаны долгандыр чаңгыс әви аажок быжыгып турар үеде совет улус бодунуң эрге-чагыргазының дээди органын даарта соңгуур. Колхозчу тургузугну улам ыңай хөгжүдер болгаш машина-трактор станцияларын әде организастаар дугайында СЭКП ТК-ның февраль Пленумунуң доктаалы болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ам болур сессиязынга әш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистери совет кижилерни мадырлыг күш-ажылче улам сорук кирген.

Бистиң чуртка коммунизмни тургузарының хөрөөнге, көдөө ажыл-агыйны улам сайзырадып, улустуң хереглел күүлүнүң, аъш-чемниң әлбекшилин тургузарынга партияның бо мерген угаанныг шиитпири улуг ужур-дузалыг дээрзин совет кижи бүрүү ханызы-биле медереп билип, ону изин-биле күүлдүгүнүп, деткип турар. Ол дугайын бо айтырыгны бүгү улустуң чер-черде чугаалажып көрүүшкүнүнүң түңнелдери тодаргай хереченлеп турар-дыр.

Даарта шупту соңгулдаларже, әштер!

Рязань областы Ленин ордени-биле шаннаар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң

ЧАРЛЫЫ

Мал ажылының продуктуларын бүдүрериниң бедик темпизи болгаш көдөө ажыл-агый продуктуларын белеткээриниң болгаш садарының планнарын чедишкиниг күүсеткени дээш Рязань областы Ленин ордени-биле шаннаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1958 чылдың март 12.

Черниң кылымал ийиги эдеринчизиниң шимчээшкининиң дугайында

Март 13-түн әртенгиниң 6 шакка чедир кылымал ийиги эдеринчи Черни долгандыр 1871 дээскинигни кылган.

Агаар-бойдус аяс турда ийиги эдеринчи хүн үнериниң мурнунда соңгу широтаның 41-ден 59 градус чедер черге болгаш хүн ашканының соонда мурнуу широтаның 4-тен 17 градус чедир черге анаа каракка көзүлгүлөөн.

(СӘТА).

Партияның, чазактың болгаш чоннуң бүзүлбас чаңгыс эвиниң улуг илерели

* * * * *

Депутаттарга кандидаттарның соңгукчулар-биле ужуражыышкыны

Бүгү совет чуртта бо хүннерде соңгулда мурнунуң хөй кижилиг хуралдары. ССРЭ-ниң Дээди Совединге депутаттарга кандидаттар-биле соңгукчуларның ужуражыышкыннары болуп турар. Чер болганда ол ужуражыышкыннар болза Коммунистиг партия-биле болгаш Совет чазак-биле улустуң сырый каттыжышкынының күүлүг көргүзүү болуп турар.

Куйбышевте Кировский соңгулда округунуң соңгукчулары март 11-де СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү, СЭКП ТК-ның Секретары Л. И. Брежнев-биле ужурашканнар. Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле совет улустуң чедип алган улуг чедишкиннериниң дугайын ажылчы чоннарның төлөөлекчилери чугаалап турганнар. Л. И. Брежнев дээш бир эп-сеткилдиг бадылаарынче соңгукчуларны ораторлар кыйгырып турганнар.

Хуралдың төнчүзүнде Л. И. Брежнев чүве чугаалаарга олурушканнар чылыы-биле уткаанар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Национаддар Совединге соңгулдалар талазы-биле Майкоптуң хоорай соңгулда округунуң соңгукчулары депутатка боттарының кандидаты СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин-биле март 11-де ужурашканнар.

Совет эрге-чагырганың чылдарының дургузунда бистиң Төрөөн чуртувустуң, ылангыя Адыгейниң чедишкиннериниң дугайында хуралдың киржикчилери сеткил ханыышкын-биле чугаалаанар. Соңгулдалар хүнүнде боттарының бадылаашкыннарын коммунистерниң болгаш партия кежигүү өвестерниң бүзүлбас блогунуң кандидаты Н. А. Булганин дээш бөөринче олар соңгукчуларны кыйгырганнар. Хуралга Н. А. Булганин чүве чугаалаарга соңгукчулар чылыы-биле уткаанар.

Ол-ла хүн Ленинградка Кировский соңгулда округунуң соңгукчуларының ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилелдиң Совединге депутаттың кандидаты СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов-биле ужуражыышкынга турасклаткан хуралы болган.

Киров заводтуң разметчиги Б. Д. Боваленко ажылчы чоннарның өмүнөөзиндеН эш Ворошиловка чүвүтин ханызындан байыр чедирген. ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулдалар партияның болгаш улустуң чаңгыс эвиниң чаа чырыткылаңчак көргүзүү болур дээрзин хуралга санал берген бүгү кижилер чугаалаанар. Хуралдың түңнелинде К. Е. Ворошилов чүве чугаалаарга байырлаашкынче шилчип турар үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны-биле уткаан.

Ереванның Сталинский соңгулда округунуң соңгукчуларының ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Национаддар Совединге депутадының кандидаты СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы А. И. Микоян-биле ужуражыышкынга турасклаткан хуралы март 11-де Ереванга болган. А. И. Микоян дээш боттарының бадылаашкыннарын бир эп-сеткилдаг бөөринче соңгукчуларны хуралдың киржикчилери кыйгырган. А. И. Микоянның чугаазын чүреттиң ханызындан чылыы-биле уткаан.

ССРЭ-ниң Дээди Совединге депутаттың кандидаты СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү СЭКП ТК-ның Секретары М. А. Суслов-биле ужуражыышкынга турасклаал болдуруп март 11-де болган хуралга Саратовский-Ленинский соңгулда округунуң 1300 ажыг соңгукчулары киришкен. М. А. Сусловтуң чугаазын соңгукчулар чылыы-биле уткаан.

Хуралга чүве чугаалаанар Саратов хоорайның болгаш областың ажылчы чоннары коммунистерниң болгаш партия кежигүү өвестерниң блогунуң кандидаттары дээш бир эп-сеткилдиг бадылаарын боттарының коллективтериниң өмүнөөзиндеН бүзүредип турганнар.

Москва хоорай соңгулда округунуң соңгукчулары ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Национаддар Совединге депутаттың кандидаты СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү Н. М. Шверник-биле Эвилелдер Бажыңының Колонналыг залында март 11-де ужурашканнар. Коммунистиг партияның мерген угаанныг удуртулгазы-биле совет улустуң чаалап алган шылгарангай чедишкиниериниң дугайын, тейбың дээш, улустар аразында найыралды быжыглаары дээш Совет Эвилелиниң кошкаш дивес демиселиниң дугайын хуралга санал бергеннер чөргаарланышкын-биле чугаалап турганнар.

Депутатка кандидат Н. М. Шверниктиң чугаазын чыылганнар үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны-биле уткаанар.

Рига хоорайның Сталинский соңгулда округунуң соңгукчулары ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилелдиң Совединге депутаттың кандидаты СЭКП ТК-ның Президиум кежигүүнүнге кандидат Латвияның КП ТК-зының Бирги секретары Я. Э. Калнберзин-биле ужарашканнар. Депутатка кандидат Я. Э. Калнберзиниң чугаазын хуралдың киржикчилери чылыы-биле уткаанар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилелдиң Совединге депутадынга кандидат СЭКП ТК-ның Президиум кежигүүнүнге кандидат Белоруссияның КП ТК-зының Бирги секретары К. Т. Мазуров-биле март 11-де Минскиге ужуражыышкын болган. Коммунистерниң болгаш партия кежигүү өвестерниң блогунуң кандидаттары дээш боттарының бадылаашкыннарын бөөринче соңгукчуларны чыылганнар кыйгырганнар. К. Т. Мазуровтуң чугаазын чылыы-биле уткаан.

Национаддар Совединге соңгулдалар талазы-биле Ташкент-Кировский соңгулда округунуң соңгукчуларының ол-ла округтуң талазы-биле ССРЭ-ниң Дээди Совединге депутаттың кандидаты СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү СЭКП ТК-ның Секретары Н. А. Мухитдинов-биле ужуражыышкыны Узбекистанның Навои аттыг опера болгаш балет театрынга болган.

Хуралга санал берген кижилер чоннуң ортузунда политиктиг болгаш күш-ажылчы улуг көдүрүүшкүнүнүң дугайын чугаалап, коммунистерниң болгаш партия кежигүү өвестерниң блогунуң кандидаты Н. А. Мухитдинов дээш боттарының бадылаашкыннарын бир эп-сеткилдиг бөөринче округтуң соңгукчуларын кыйгырган. Хуралдың киржикчилери Н. А. Мухитдиновтуң чугаазын чылыы-биле уткаанар.

Петрозаводск хоорайның Онега соңгулда округунуң соңгукчулары ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Национаддар Совединге депутаттың кандидаты СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү СЭКП ТК-ның Секретары О. В. Куусинен-биле ужурашканнар. Хуралга санал бергеннер коммунистерниң болгаш партия кежигүү өвестерниң бүзүлбас блогунуң кандидаты О. В. Куусиненниң чугаазын чылыы-биле уткаан.

Киевтиң соңгукчулары ССРЭ-ниң Дээди Совединге депутаттың кандидаты, СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү СЭКП ТК-ның Секретары А. И. Кириченко-биле ужурашкан.

Депутатка кандидат, СЭКП ТК-ның Президиум кежигүүнүнге кандидат, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы А. Н. Косыгин Ивановога соңгукчулар-биле ужурашкан.

Ленинградка март 12-де соңгулда мурнунуң хуралынга соңгукчулар депутатка кандидат, СЭКП ТК-ның Президиум кежигүү, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ф. Р. Козлов-биле ужурашкан.

Тбилисиге соңгукчулар депутатка кандидат, СЭКП ТК-ның Президиум кежигүүнүнге кандидат, Грузияның КП ТК-зының Бирги секретары В. П. Мжаванадзе-биле ужурашкан.

Депутатка кандидат, СЭКП ТК-ның Президиум кежигүүнүнге кандидат, СЭКП ТК-ның Секретары П. Н. Поспелов-биле Курскиге ужуражыышкын болган.

Соңгулда мурнунуң хуралдарынга санал берген бүгү-ле кижилер Коммунистиг партияның мерген угаанныг удуртулгазы-биле совет улустуң чедип алган шылгарангай чедишкиниериниң дугайын чөргаарланышкын-биле чугаалап, коммунистерниң болгаш партия кежигүү өвестерниң бүзүлбас блогунуң кандидаттары дээш соңгулдалар хүнүнде боттарының бадылаашкыннарын бөөрин бир эп-сеткилдиг медеглээннер.

Хуралдарның киржикчилери депутаттарга кандидаттарның чугааларын чылыы-биле уткаанар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Национаддар Совединге депутадынга кандидат, СЭКП ТК-ның Президиум кежигүүнүнге кандидат, Украин ССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы Демьян Сергеевич Коротченко-биле Днепропетровскиниң соңгулда округунуң соңгукчуларының ужуражыышкын хуралы Днепропетровскиниң Ленин аттыг улуг театрынга болган.

Соңгулда хүнүнде коммунистерниң болгаш партия кежигүү өвестерниң бүзүлбас блогунуң кандидаты Д. С. Коротченко дээш боттарының бадылаашкынын чаңгыс эп-сеткилдиг бөөринче бүгү соңгукчуларны санал бергеннер кыйгырган.

Түңнелинде ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутадынга кандидат Д. С. Коротченконуң чугаазын олурушканнар чылыы-биле уткаан.

КОЛХОЗ ТУРГУЗУУНУҢ ЧАА ТИИЛЕЛГЕЛЕРИНЧЕ ОРУК

* * * * *

Искрачыларның бедик көдүрлүүшкүнү

ЧАДААНА. (Бистиң корр.). Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» көдөө ажыл-агый артелиниң ниити хуралынга колхоз тургузуун улам ыңай хөгжүдер болгаш машина-трактор станцияларын әде организастаар дугайында әш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумунуң доктаалын колхоз даргазы әш Доктугу таныштырган.

Искрачылар Пленумнуң төөгүлүг доктаалын бедик көдүрлүүшкүн-биле уткаан болгаш изиг күүлдүгүнүүшкүн-биле хүлөөп алганнар. Ажыл-агыйның болгаш культураның бүгү-ле адырларының хөгжүлдезинде, ажылчы чоннуң чаагай байдалының көдүрлүүшкүнүнде совет улустуң чедишкиниериниң тодаргай көргүзүү партияның бо чугула документизинде айыттынган болгаш колхоз тургузуун улам ыңай хөгжүдер, МТС-терни әде организастаар талазы-биле улуг сорулгалар салдынган дээрзин илеткелчи демеглөөн.

Бир дугаарында хову бригадазының кежигүү әш Лопсан-Шырап хуралга сөс ап үүве чугаалаан. Чоннуң чаагай амыдыралын улам-на көдүрер, көдөө ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдер дугайында партияның ап турар хемчеглери канчаар-даа аажок политиктиг улуг ужур-дузалыг дээрзин демеглевишаан, Пленумнуң доктаалын болгаш әш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистерин ол изин-биле үүлдүгүнгенин илеткен.

— Ниитиниң ажыл-агыйларын кажангызындан-даа артык быжыглаарынга база хөгжүдеринге Пленумнуң доктаалы төөгүлүг чугула ужур-дузалыг болгаш колхозчу тургузугну тургузарынга болгаш быжыглаарынга МТС-тернің ролю улуг болган. Социалистиг көдөө ажыл-агыйның хөгжүлдезинің ам бо үе-чадазында колхозтар быжыккан, кадрлар-биле хандырттынган, техниканы ажыглап турар мындыг таарымчалыг байдалда МТС-терни әде организастаар дугайында айтырыг өйү келген, бистиң колхоз хереглезе чогуур техниканы МТС-тен садып алыр ужуруг—деп, агроном әш Лыгостев бодунуң саналынга чугаалаан.

Хову бригадазының бригадири әш Дамдынчап ол саналдарны деткөөн, СЭКП ТК-ның февраль Пленумнуң доктаалын улуг күзел-биле хүлөөп ап турарын илеткен. Чадаана МТС чер ажылын хөгжүдеринче бол күш салгаш, ниитиниң мал ажылын сайзырадырынга әвәәш дузалажып турган дээрзин ол шүгүмүүлөөн. Ол-ла хуралга санал берген әштер Боңгар, Лопсан-Серен, Сотнам болгаш оон-даа өске колхозчулар Пленумнуң доктаалын чаңгыс эп-сеткил-биле хүлөөп ап, ону амыдыралга боттандырарын демеглеп турганнар.

Колхозчуларның ниити хуралы МТС-тен 7 тракторларны, 2 лущильникти, 50 илиирлерни, дисколыг аар илиирни 1-ни, картофель олуртукчузун 1-ни, ийи янзы маркалыг 4 комбайнны, кукуруза аажар 1 комбайнны, лафеттиг 2 жатканы, кукуруза олуртукчузун 1-ни, тараа арыглаар «ОС-3» деп 1 машинаны, тракторнуң 6 прицептерин, хой дүгү кыргыыр бир агрегатты 1958 чылдың июльдуң төнчүзүнге чедир үениң дургузунда бүрүн садып алырын шиитпирлөөн. Артель техниканы садып алырынга 340 мүң рубльди үндүрер. Тракторларны, комбайннарны, көдөө ажыл-агыйның өске-даа машиналарын ажылдадырынга колхозтуң чүгле бодунда безин 19 трактористер, 4 комбайнерлер, 12 чолаачылар бар. Бо кадрларның үлүүнге улуг болгаш харыысалгалыг сорулгалар эвазыкан.

Улустуң эрге-ажыынга

Эрзин районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчулары СЭКП Төп Комитединиң февраль Пленумунуң доктаалын болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязынга әш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистерин калбак таныжып, ону бүрүн деткип турар. Хөндей-Аксы суурга болган хуралга комсомол райкомунуң секретары әш Түшпүүнүң илеткелин анаа чыылган чон улуг сонуургалдыг дыңнаан.

Колхоз тургузуун улам ыңай хөгжүдер, машина-трактор станцияларын әде организастаар айтырыг чогуур өйүнде тургустунуп турарын санал берген колхозчулар чугаалап турган. Тудуг бригадазының бригадири әш Бавазаның чугаалааны болза:

— Бо чылдың тудугларынга 900 километр ыяш белеткээр планныг бис, ону шуптузун шилип кескеш, машина эрууннде сөөрттүп алган бис. Бо хүннерде 700 чудуктар колхоз төвүнде сөөрттүнген. Ам бистиң колхоз трактор болгаш көдөө ажыл-агыйның өске-даа машиналарын садып алыр болганда, гараж база септелге мастерскаязы ышкаш чамдык чугула тудуглар албан негеттинип келир. Ынчангаш тудуг материалын улам хөйү белеткээрин бистиң бригада хүлөөп тур.

Колхоз баштаар черинин даргазы әш Шойжуң бодунуң сөвалынга, бүрүн кожулда машиналарлыг бир тракторну туда садып алырын чугаалаан. Ол болза, колхозтуң амгы негелделерин хандырып шыдаар. Тракторларны болгаш өске-даа машиналарны чоорту база немей садып алыр. Ол ышкаш бо чылын электри станциязы, хой кыргыдар агрегат садып алыры база негеттинип турар.

Пленумнуң доктаалын болгаш илеткелдиң тезистерин артель бүдүрүлгезиниң участоктар аайы-биле беш көзек черлерге таныышкан. Ак-Кежиг болгаш Тал сүт-бараан фермаларының коллективтери ниитиниң малын менди, хүр кыштагладырынга тодаргай хүлөөлгелерни алган.

Күш-ажылче улам-на сорук кирген

Бистиң төрөөн партиявыс болгаш чазаавыс совет кижилерниң материал-культурлуг деннелин улам чаагайжыдары дээш улуг сагыш салып келген болгаш ол айтырыг амгы кичээнгейниң улам-на төвүнде тургустунуп турар. Бо дугайын СЭКП Төп Комитединиң февраль Пленумунуң шиитпирлери болгаш әш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистери база катап улам бадыткан турар.

Улуг-Хем районда «Партияның XX съездизи» колхозтуң бригадаларынга, мал фермаларынга болгаш бүгү ажыл участоктарынга болган хуралдарга ол төөгүлүг документилерни таныышкан, колхозчулар ону чаңгыс эп-сеткилдиг деткөөн. «Колхоз тургузуун улам ыңай хөгжүдер, машина-трактор станцияларын әде организастаар дугайында» шиитпирни колхозчуларның март 11-де болган ниити хуралынга база таныышкан.

Көдөө ажыл-агыйны, ылангыя колхозтарны хөгжүдеринге МТС-тер улуг рольдуг болган. Техника өскен, ону шингээдип ажыглаарынга мергежилдиг кижилер көвүдөөн, колхозтарның организастыг тургузуу быжыккан амгы үеде МТС-терни дүжүрери кончуг ышын. Чижээ, бистиң колхоз ам үр чыл стажтыг 14 трактористерлиг, 4 комбайнерлерлиг болгаш көдөө ажыл-агыйның өске-даа тускай әртемниг кадрларлыг болган. Ол ышкаш колхозтуң орулгазы база бедөөн, колхозчуларның чурттала амыдыралы улам-на байлак болуп турар.

Бо чылын бистиң тарылгавыс шөлү 3450 ажыг гектар болур. Ону агротехниктиг негелделер өзүгаар шын ажыддан кылырынга, ооң дүжүдүн ажаап алырынга әвәәш әвес күш болгаш техника негеттинер апаар. Ынчангаш санал берген бүгү аргаларга үндезилөөш, бо чылын бүрүн кожулда дериглелиг 12 тракторларны, 9 комбайннарны, 15 сеялкаларны болгаш өлөөн каш өске-даа машина техникаларны садып алырын ниити хуралдан шиитпирлөөн.

В. ЧҮЛДҮМ.
колхоз даргазы.

ССРЭ-ниң Дээди Соведи

ССРЭ-ниң күрүне эрге-чагыргазының дээди органы болза, ССРЭ-ниң Дээди Соведи болур.

ССРЭ-ниң хоойлужудулга үндүрер эргезин үүгле ССРЭ-ниң Дээди Соведи боттандырар.

Бир эвес хоойлуну ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палатазының кайызы-даа анаа хөй нуруузу-биле хүлээп алган болза, ол хоойлу бадылаттынган деп санаар.

(ССРЭ-ниң Конституциязындан).

Улустуң чаагай чоруу дээш

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң эрткен сонгулдаларындан бээр ооң сессиялары тос удаа чыылгаш, күрүненің чугула айтырыгларын шиитпирлеп келген.

Дээди Совет ССРЭ-ниң Күрүне бюджедин бо аразында беш удаа бадылаан. Күрүне бюджединиң орулгалары 1954 чылда 572.542.327 муң рубль турган болза 1958 чылда 642.965.172 муң рубльге бадылаттынган.

Чурттуң улус ажыл-агыйын акша хөрөнгижидеринге күрүне бюджединден 1954 чылда 216,3 миллиард рубльди, а 1958 чылда 257,1 миллиард рубльди киирген.

Эрткен дөрт чылларда социал-культурлуг хемчегларге чарыгдалар 141,1 миллиард рубльден 212,7 миллиард рубль чедир көвүдөөн.

Ооң иштинде бистиң областың бюджединиң чарыгдаллары 1954 чылда 140,4 миллион рубль турганындан ам 221,4 миллион рубль чедир өскен.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң алдыгы сессиязы 1957 чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң планын бадылаан. 1957 чылда үлетпүр бүдүрүлгезиниң ниити кедүрлүүшкүнүнүң өзүлдезин ооң мурнунда чылдагызындан 7,1 хуу хемчээлге доктаатган турган. Эрткен чылдың декабрьда ССРЭ-ниң Дээди Соведи 1958 чылда чурттуң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң планын бадылаан.

Бистиң чуртта сонгаарладыр болбас сорулга болза чурттага бажыңнары-биле чонну бүрүн хандырар айтырыгны шиитпирлээри болуп турар. 1958 чылда чурттага бажыңнарының тудуушкунунга 36,8 миллиард рубль дезевилээн. Бо чылын чонга 61 миллион дөрбелчин метр шелдүг чурттага бажыңнарын бээри планда көрдүнген.

Сөөлгү дөрт чылларның дургузунда ССРЭ-ниң Дээди Соведи болгаш Совет чазак улустуң чаагай чоруун өскүдеринче угланган чугула хемчегларни алган:

Байырлал болгаш дыштанылга хүннериниң мурнунда хүннерде ажыл шагындан ийи шакты кызырган.

Саатты хөрөөженнериң бөжаан мурнунда болгаш соонда шөлөөзиниң хуусаазын үзаткан.

Элээди назылыг уругларның ажыл хүнүн алды болгаш дөрт шак чедир кызырган, шахтерларның болгаш ажылчыннарның чамдык категорияларының ажыл хүнүн кызырган.

Дээди болгаш ортумак өөредилге черлеринге өөредилге төлевирин сексаткан.

Эвээш шалыңныг ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның ажыл-төлевирин өстүрген.

Хамаатыларның элээн хөй категориязының бот дээш үндүрүг төлөөрин сексаткан.

1958 чылдан өгелээш колхозчуларны, ажылчыннарны болгаш албан-хаакчыларны көдээ ажыл-агый продуктуларының ыяавыла дужаалгазындан хостаан.

ССРЭ-ниң Дээди Соведи күрүне пенсияларының дугайында Хоойлуну бадылаан. Ооң түүнелинде 1955 чылда пенсионерлер 30,1 миллиард рубльди ап турган болза, 1957 чылда 58 миллиард рубльди алган.

Үлетпүрну болгаш тудугну эргелеп башкарар чорукту эде тургузар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бадылааны Хоойлу совет улустуң амыдырал эрге-ажыктарынга шуут дүгжүп турар.

ССРЭ-ниң Дээди Соведи эвилелдешкен республиканарның эргелерин калбартыр дугайында чугула шиитпирни хүлээп алган. Эвилелдешкен республиканарның дээди судтарының дугайында Хоойлуну болгаш өске-даа чамдык хоойлуларны үндүрер, областарның болгаш крайларның администрас-девискээр айтырыын шиитпирлээр эргелерни эвилелдешкен республиканарга шилчиткен.

Дээди Советтиң доктаамал комиссиялары

Хоойлу төлевилелдерин ажылдап кылырынга, Совет күрүненің иштики-даа, даштыкы-даа политиказының талазы-биле чугула айтырыгларны шиитпирлээринге ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталарының доктаамал комиссиялары улуг рольду ойнап турар.

Эвилелдің Совединиң болгаш Национаддар Совединиң доктаамал комиссиялары — Хоойлу саналдаар комиссиялары, Бюджет комиссиялары, Даштыкы херектер талазы-биле комиссиялары болза, Дээди Советтиң ажылынга, күрүненің айтырыгларын шиитпирлээринге депутаттарның боттуу-биле киржирининиң бир чугула хевири болуру-биле кады, бистиң чурттуң күрүне эрге-чагыргазының дээди органының демократтыг мөзү-шынарын илередип турар.

Доктаамал комиссияларның составында Совет Эвилелиниң янзы-бүрү улустарының болгаш чоннуң бүгү пезектериниң төлөөлекчилери бар. Ында бистиң Тыва автономнуг областың ажылчы чоннарының төлөөлекчизи эш А. М. Чимба Национаддар Совединиң Бюджет комиссиязының кежигүнү болуп келген.

Кайы-даа палаталарның комиссиялары сырый харылзаалыг ажылдап, найыралдыг кады ажылдажылганы боттандырып турар. Чижээ, Эвилелдің Совединиң болгаш Национаддар Совединиң Хоойлу саналдаар комиссиялары СЭКП-ниң XX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин ге дүүштүр 1957 чылдың февральда ССРЭ-ниң Дээди Совединиң алдыгы сессиязынга элээн каш чугула хоойлу төлевилелдерин кады ажылдап киирген. Ол болза хоойлу талазы-биле эвилелдешкен республиканарның эргелерин калбартырынче угланган хоойлу төлевилелдери болур. Даштыкы херектер талазы-биле комиссиялар база каттыжып алгаш, парламент төлөөлерин кайы-кайызынче чорутчур дугайында болгаш янзы-бүрү чурттарның парламентилериниң аразынга шуут харылзааны тургузар дугайында сураглыг Декларацияның төлевилелин, база ол ышкаш бүгү делегейге ужур-дузалыг өске-даа чугула актыларның төлевилелдерин белеткээн.

Национаддар Совединиң Экономиктиг комиссиязы — Дээди Советтиң ээн аныяк комиссиязы болур. Ол комиссия эрткен чылдың февральда тургустунгаш, эвилелдешкен республиканарның ажылагый болгаш культура тургузуушкунун хөгжүдер талазы-биле элээн каш саналларны ажылдап кылган.

Москва Кремльдің Улуг ордузу. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессияларының хуралдары анаа болуп эртип турар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталары

Совет эрге-чагырганың дээди органы— ССРЭ-ниң Дээди Соведи ийи палаталардан: Эвилелдің Совединден болгаш Национаддар Совединден тургустунган. Тодаргайлаарга Эвилелдің Совединиң депутаттары болгаш Национаддар Совединиң депутаттары каттышкаш ССРЭ-ниң Дээди Соведи болуп турар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталарлыг тургузуу хөй национаддарлыг Совет күрүненің мөзү-шынарын болгаш чурттуң күрүне эрге-чагыргазының дээди органының ажыл-чорудулгазының үткa-шынарын илергейлеп турар.

Эвилелдің Соведи — ССРЭ-ниң бүгү ажылчы чоннарының национаддары хамаарылга чокка оларның ниити эрге-ажыктарын барымдаалап турар орган болур. Национаддар Соведи — ССРЭ-ниң янзы-бүрү национал улустарының национал талазы-биле онзагай байдалдарының тускай эрге-ажыктарын барымдаалап турар орган болур.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталары эң-не демократтыг принциптерге үндезилеп тургустунар.

Эвилелдің Соведин ССРЭ-ниң хамаатылары 300 муң кижи-ле бир депутатты сонгуур норманы ёзугаар сонгулда округтарының аайы-биле сонгуур. Ынчангаш бо сонгулдаларда Эвилелдің Совединге сонгулдалар чорудар 731 сонгулда округтары тургустунган, азы 731 депутаттар Эвилелдің Совединге сонгуттурар. Ооң иштинде Тыва автономнуг область Эвилелдің Совединге сонгулдалар талазы-биле бир сонгулда округу болуп турар.

Национаддар Соведин ССРЭ-ниң хамаатылары эвилелдешкен, автономнуг республикалар, автономнуг областар болгаш национал округтар аайы-биле сонгуур: эвилелдешкен республика бүрүзү 25 депутат, автономнуг республика бүрүзү 11 депутат, автономнуг область бүрүзү 5 депутат, национал округ бүрүзү 1 депутат сонгуур. Ынчангаш ССРЭ-ниң 15 эвилелдешкен республикалары 385 депутаттарны, 18 автономнуг республикалары 198 депутаттарны, 10 автономнуг областары 50 депутаттарны, 10 национал округтары 10 депутаттарны сонгуур. Ынчангаш Национаддар Совединге 633 депутаттар сонгуттурар. Ооң иштинде Тыва автономнуг область Национаддар Совединге 5 депутаттарны сонгуур. Эвилелдешкен республика болур РСФСР-ниң составында бистиң область бактаан турар болганда, РСФСР-ден Национаддар Совединге сонгуттурар 25 депутаттарның бирээзин сонгуурунга, тодаргайлаарга Иркутск сонгулда округундан сонгудар депутатты бадылаарынга Тыва областың сонгукчулары киржип турар.

Эвилелдің Соведи болгаш Национаддар Соведи кайызы-даа дең эргелиг. ССРЭ-ниң Конституциязының 38-ки болгаш 39-ку чүүлдеринде доктаатканын ёзугаар алырга, Эвилелдің Соведи-даа, Национаддар Соведи-даа хоойлу үндүрер талазы-биле дөмей инициативтиг болгаш ийи палаталарның кайызының-даа хөй нуруузу бадылаанда ам хоойлу күштүг болур.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталарының дең эргелиг чоруу ССРЭ-ниң эрге-чагыргазының болгаш чазак-чагыргазының төп органнарын тургузарынга олар дең эргелиг киржип турары болгаш ол органнарның ажыл-чорудулгазын дең-ге контрольдап турары болур. Чижээ, ССРЭ-ниң Дээди Соведи—Эвилелдің Соведи болгаш Национаддар Соведи боттарының каттышкан хуралынга ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумуи сонгуур, Эвилелдің чазаан—ССРЭ-ниң Министрлер Чевүлелин тургузар, ССРЭ-ниң Дээди Судун сонгуур болгаш ССРЭ-ниң Чиңгизе прокурорун томуйлаар.

ССРЭ-ниң Конституциязының 47-ги чүүлүнде доктаатканы-биле алырга, Эвилелдің Совединиң болгаш Национаддар Совединиң аразынга маргылдаалыг айтырыг үүнүп келген таварылгада, ол айтырыгны чөпшээрежилге комиссиязынга көөрү-биле шилчидер. Ол комиссияны ийи палаталар дең эргеге үндезилеп тургузар. Бир эвес ол комиссия чаңгыс аай дугурушкан шиитпир үндүрүп шыдавас, азы ооң шиитпиринге палаталарның кайы бирээзи чөпшээрешпес болза, демги маргылдаалыг айтырыгны база катап палаталарга көөр. Ооң хөржөк болза ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму ССРЭ-ниң Дээди Соведин тарадып дүжүрер болгаш Дээди Советке чаа сонгулдаларны чорударын чарлаар эргелиг.

Мынчангаш ССРЭ-ниң Конституциязының 47-ги чүүлү болза ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталарының херек кырында дең эргелиг чоруунуң чугула магдылаларының бирээзи болуп турар.

Ийи палаталарның дең эргелиин хандырып турар база бир чугула чүүл болза оларның кайызының-даа ажылдаар чурумунун бир дөмей бооп турары болур. Хоойлулар төлевилелдерин Дээди Советке чуталажырда, палаталарга тус-тус көөрү болгаш тус-тус бадылазары болур.

Даарта совет кижилер ССРЭ-ниң Дээди Совединге боттарының төлөөлекчилерин бадылавышаан, бистиң чүргувуска коммунизм тургузуушкунунуң сорулгаларын чеиишкинниг күүседиринге боттарының шиитпирлиин, сорук күштүүн көргүзерлер.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталарының каттышкан заседаниезинге ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумун: ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы, ооң он беш оралакчылары, Президиумнуң секретары болгаш Президиумунуң он беш кежигүнү составтыг сонгуур.

ССРЭ-ниң Дээди Соведи ийи палатаның каттышкан заседаниезинге ССРЭ-ниң чазаа болур ССРЭ-ниң Министрлер Чевүлелин тургузар.

(ССРЭ-ниң Конституциязындан).

Чон-биле сүмелешкеш...

Үндезин чугула айтырыглар чурттуң мурнунга тургустунуп кээрге, Коммунистиг партия болгаш Совет чазак чоннуң сүмезин алыры-биле ол айтырыгны бүгү улуска чугаалаштырып турар.

Үлетпүрну болгаш тудугну эргелеп башкарар чорукту эде организастаары эргежэк чугула болуп кээрге, ол айтырыгны бүгү улустуң чугаалажышкынынга киирерин партия болгаш чазак шиитпирлээн турган. Ол айтырыгны заводтарга, фабрикаларга, колхозтарга, МТС-терге, шериг безектеринге болгаш өөредилге черлеринге болгулаан хуралдарга чугаалашкан. Ол айтырыгны бүгү чурттуң иштинге 514 хуралдарга чугаалашкан; оларга 40 миллион 820 муң ажылчы чоннар олуржуп, 2 миллион 300 муң кижи чүве чугаалап, үлетпүрну болгаш тудугну удуртуруп өскижидер айтырыг талазы-биле боттарының саналдарын берген.

Ол дээрге ёзулуг-ла улусчу совет демократиянын боттаныышкыны болур.

Эрткен чылдың майда ССРЭ-ниң Дээди Соведи эш Н. С. Хрущевтуң илеткелин болгаш боттарының сонгукчуларының күзел-соруун илередип турар депутаттарның саналдарын, негелделерин тодаргай чугаалашкаш, үлетпүрну болгаш тудугну эргелеп башкарарын эде организастаар дугайында Хоойлуну чангыс үн-биле бадылаан.

Күрүне пенсияларының дугайында Хоойлуның төлевилелин чугаалажырынга база-ла бүгү улус киришкен. Муң-муң санал-оналдарны ажылчы чоннар ол хоойлу төлевилелинге киирген.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң комиссиялары болгаш депутаттары ол хоойлу төлевилелинге чугула саналдарны болгаш немелделерни киирерде, ажылчы чоннарның саналдарын барымдаалаан. Дээди Советтиң ийи палаталары ол хоойлуну база-ла чоннуң күзел-соруунга дүүштүр бадылаан.

ССРЭ-ниң Дээди Совединге сонгулдаларның бүдүүзүнүн хүннеринде Коммунистиг партия база бир чугула айтырыгны бүгү улустуң чугаалажышкынынга киирген. Ол болза — колхоз тургузуушкунун улам хөгжүдер болгаш МТС-терни эде организастаар дугайында СЭКП ТК-ның февраль Пленумунуң доктаалы болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязынга Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистери. Бөдөө ажыл-агый талазы-биле партияның тургускан ол чугула айтырыын колхозчулар болгаш эртемденнер, ажылчыннар болгаш инженерлер, партия болгаш совет ажылдакчылар улуг көдүрлүүшкүн-биле чугаалажып, боттарының тодаргай саналларын үндүрүп турарлар.

Бүгү улустуң бо чугаалажышкынынга Совет Тываның ажылчы чоннары мурнундагызы ышкаш идепкейлиг киржип турар. Бо хүннерде колхозтарда, машина-трактор станцияларында, бүдүрүлгелерде, албан черлеринде хуралдарга бо айтырыгны партия чогуур өйүнде тургусканынга ажылчы чоннар чүүлдүгзүнүп, боттарының боттуг саналдарын үндүрүп турарлар. Чаа-Хөл районнуң «Тиңделге» колхозунуң кежигүнү эш Төренин чугаалазны:

— МТС-терни эде организастаар дугайында айтырыгны партия чөгуур үезинде тургускан-дыр. Тракторларны, комбайннарны колхозтарже чорударын чамдык үелерде озалдадыр турган. Ам техниканы колхоз боду эргелевишаан, бодунуң бүдүрүлгезин дүрген хөгжүдүп болур. Тракторларны, комбайннарны колхоз болдунар-ла хөй-биле садып алырын саналдаш тур мен.

Бистиң чурттуң хөгжүлдезиниң үндезин айтырыгларын, совет хоойлу төлевилелдерин, чоннуң чаагай чоруун хандырарынче угланган чугула хемчегларни бүгү улустуң чугаалажышкынынга киирип турар чорук совет шиитилелде ёзулуг демократизмниң тодаргай херечилели болуп турар.

Тайбыңны камгалаар дээш

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ажылы тайбыңның болгаш улустар аразынга найыралдың ленинчи политиказын тодаргай илередип турар. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң барык бүгү сессияларынга улустар аразының байдалының дугайында болгаш Совет чазактың даштыкы политиказының дугайында айтырыгларны чугаалажып турар.

1955 чылдың февральда ССРЭ-ниң Дээди Соведи бүгү делегейнің улустарынга болгаш бүгү күрүнелериниң парламентилериниге Кыйгырыг үндүрген. Тайбыңны камгалаар болгаш быжыглаар дээш ээн улуг харысалга парламентилерге онаажып турарын, дайынның болгаш тайбың-ның айтырыгларының талазы-биле хоойлуларны чүгле парламентилер үндүрер деп чүвени сагындырбышаан ССРЭ-ниң Дээди Соведи бот боттарының аразынга харылзааны тургузарынче, найыралдыг кады ажылдажылганы хөгжүдериниче бүгү чурттарның парламентилерин кыйтырган.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ол декларациязын делегейнің хөй чурттары чүүлдүг деп хүлээп алган. Ооң түүнелинде сөөлгү чылларда Совет Эвилелинге үжен ажыг чурттарның парламент төлөөлери кээп чораан. Бо чылдың апрельде Моол Арат Республиканың Улустуң улуг хуралының төлөөлери кээр деп турар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиялары болуп турда, делегей байдалының чугула айтырыгларының талазы-биле Совет чазакка бөлүк депутаттар айтырыг тургузуп турар. Бешки сессияга ядролуг чепсектиг шенелделерин хоругдаар айтырыг талазы-биле, ооң соонда сессияга ССРЭ биле делегейнің өске күрүнелериниң аразында культурлуг харылзаалар талазы-биле болгаш сөөлгү тоску сессияга чепсегленишкинни дүжүрер дугайында айтырыгларны бөлүк депутаттар Совет чазакка тургускан. Ол айтырыгларны ССРЭ-ниң Дээди Совединге Совет чазак киирип турган болгаш Дээди Совет ол айтырыглар талазы-биле чогуур хемчегларни ап келген.

ДЕПУТАТТАРГА БИСТИҢ КАНДИДАТТАРЫВЫС

Чурукта: ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутаттарынга кандидаттар. Бирги одуругда: (солагай талазындан оң талазынче) Д. Р. Завьялова, М. А. Яснов, С. К. Тока, А. М. Чимба, ийиги одуругда: Т. С. Сертип, С. Ч. Сарыглар, М. Д. Доктугу.

Соңгукчуларның редакцияга чагаалары

СОВЕТ КИЖИЛЕРГЕ

Кызылдың № 1 яслизинің кижизидикчизи хоорай Совединиң депутады эш С. Женгилева 1939 чылдан бээр бичии-чаштарны кижизидип келген. Бо аразында коллективинге болгаш ала-иелерге хөй удаа мактаалып, өртектиг белектерни алган.

Чурукта: уруглар аразында эш С. Женгилева.

Фото В. Лутковтуу.

КОЛХОЗТА ЯСЛИ

Эрзин районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң төвүнде 20 орун-нарны чаа ясли эрткен чылдың төнчүзүнде ажыглалга кирген. Ында турар чаштар күрүнеиң долу хандырылгазында.

Ясли оруннар, стол, сандай, шкаф болгаш өске-даа эт-херекселдер-биле хандыртынган. Ында 1 хардан 4 хар чедир назылыг уруглар бар.

С. БАНЧЫК.

ӨӨРҮП ЧЕТИРДИМ

1957 чылда Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозунда эмнелге пунктузунга санитаркалап турган хенертен аар аараан мен. Ол чылын үр-ле эмнеткенимниң түңнелинде мени Красноярск крайның Шира курортунче чоруткан. Аңаа баргаш кадыым дыка экижээн.

Эмчи комиссиязындан үшкү чергениң инвалидинге санатканыымның соонда күрүнеден пенсия ап эгелээн мен. Кижилер дээш Совет чаазыктың болгаш Коммунистиг партияның улуг сагыш салыышкынынга өөрүп четиргенимни илеретпес аргам чок.

О. САНДАНА.
Кызыл хоорай.

ДУЗАЛАМЧЫ ФОНДУЗУ

Улуг-Хем районнуң «Күш-ажылдың хостуу» колхозунуң кежигүннериниң ниити хуралындан назылап кыраан 16 колхозчуларга чыл бүрүде-ле ниити кежигүннериниң ажылдаанының ортумак чижээ-биле күш-хүүнүн санап бээрин доктааткан. Ол ышкаш аараанларга, качыгдаанларга болгаш курорттаарларга дузалаары-биле 10 муң рубльдиг тускай фондузун тургускан.

Бо бүгү эрткен ажыл-агый чылында колхозтуң орулгазының дыка өскениниңен чедип алдынган. Чоокта чаа ниити фондудан эр, херээжен 50 костюмнерни, 30 пальтоларны болгаш өске-даа идик-хеп аймаан садып алган. Ол идик-хептен малчыннар болгаш өске-даа колхозчулар алгылаан.

К. ХУНАЖИК.

МАЛЧЫННАР НЕМЕЛДЕ ТӨЛЕВИРНИ АЛГАННАР

Өөр районнуң «Торгалыг» колхозу эрткен ажыл-агый чылында мал бажы өстүрер планны ажыр күүсеткен малчыннарынга немелде төлевирни тыпсып турар.

Малчыннар Серен-оол, Кенен, Санаа олар 3—15 анайларны, Күскел-оол бир бызааны, Данзырың бир кулунну, Күскелдей, Севилбаа Монгуш оон-даа өске саанчылар сүт-биле немелде төлевирни алганнар.

Д. ДАМБА.

Чадаана МТС-тиң кацнакчы-слесары эш Ш. Куулар ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга алдар болдурган социалистиг чарышка алган хүлээлгезин 150 хуу күүсеткен.

Чурукта: Ш. Куулар.

Фото В. Лутковтуу.

КОЛХОЗЧУ МАЛЧЫННАРДА

Тоджу районнуң «Совет Тыва» колхозунуң кадарчызы Саасканның кадалында өшкүлерден 175 анкор анайлар төрүттүнген. Чаш малды хүлээп алырынга эки белеткелдиг, малчын анайларны бүрүн доруктурып турар.

Оон хүн-бүрү өшкү кадарар одарлары быжыг чурум-биле планнаттынган. Өшкүлерин кадарбышаан, малдың хоралыг дайзыны бөрүге удур демиселин ол чорудып турар. Чоокта чаа үш улуг бөрүнү өлүргеш, районнуң белеткел конторазынга ол дужаган.

Ш. САЛЧАК.

* * *

«Май бири» колхозтуң чылгычызы Хуураккай малдың чүгле баш санын көвүдериниче эвес, харын оларның семис шыырак болгурунче кол кичээнгейни салып турар. Ынчангаш ол чылгы малга таарымчалыг одарларже үргүлчү көжүп турар.

Чылгыга халдап келген ийи бөрүнү өлүргеш, ол бо чылын белеткелдер конторазынга дужаган.

К. ТАРЫЛГА.

* * *

Бии-Хем районнуң «СЭКП XX съездизи» колхозунуң шээр малы оолдап эгелээн. Малчыннар М. Мөнгий-оол 22 хойдан 22 хураганны, Ч. Севек 23 хойдан 23 хураганны, С. Адыя 36 хойдан 36 хураганны менди камгалап алганнар.

Малчыннар ам оолдаар хойларның чаш төлүн менди алыр дээш түс-түс коданнарында чем курлавырларын, чылыг оран-саваны таарыштырып алганнар.

М. ЧЫДЫН.

* * *

Тес-Хем районнуң «Ак-Эрик» көдээ ажыл-агый артелиниң малы түлүк оолдап эгелээн. Төрүттүнген 1335 хураган (оон иштинде алтайның нарын дүктүг уксаазының 753 хураган), 36 бызаалар бүрүн камгалаттынган.

Малчыннар Даваа, Балчыр, Мөлүй болгаш өскелер-даа кыштың байдалы районга берге, улуг харлыг болза-да малдың чаш төлүн чидириг чок камгалап ап, эки доруктурып турарлар.

Артель баштаар чери кыштагларже мал чеми сөөрттүр ажылды болгаш кадарчыларны немей тургузар талазы-биле ажылды организастап турар.

С. НУРСАТ.

* * *

Сүт-Хөл районнуң «Алдан-Маадыр» колхозунуң колхозчузу Бүлдеш хавын ажыл-агыйын сайзыралыр дээш кызымак ажылдап турар. Эрткен ажыл агый чылында төрүүр хаван бүрүзүнден 10 оолдарны камгалап алган.

Бо чылын төрүүр хаван бүрүзүнден 12 оолдарны өстүрүп алыр деп хүлээлге алган. Ам төрээн 6 хаванның 54 оолдары доругун турар. Көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери-биле ол үргүлчү харылзажып, оларның санаалдарын өзугаар кичээнгейлиг ажылдап турар.

Хаван фермазында мал эмнериниң аптечказын тургускан, зоотехниктиг сүмели-биле хаванның чаш оолдарын чемгерип турар. Кажан хаван оолдап эгелей бергенде дүн-хүн чок доктаамал дежурныйлап турар.

М. ТАНГЫТ.

* * *

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүнү эш Семис-оол 4 чыл дургузында хаван ажлап келген. 1957 чылда төрүүр хаван бүрүзүнден 12—14 чаш төлү алган, 70 баш хаванны эт планынга дужаган.

Оон азыралында 51 хаваннарның күжү ортумактан өрү, 34 хавапны эткө дужаар дээш тускай семиртилгеде тургускан. Бо чылын төрүүр 10 хаван бүрүзүнден 18 оолдар өстүрүп алырын эш Семис-оол хүлээнген. Төрээн 6 хаванның 40 оолдарын менди алган.

Шала туткан хаван кажаазын доозуп ажыглалга киперер, ферманы чунар саван, аржыыл-биле хандырар дугайында артель баштаар чери сагыш салыр херек.

С. СОТНАМ.

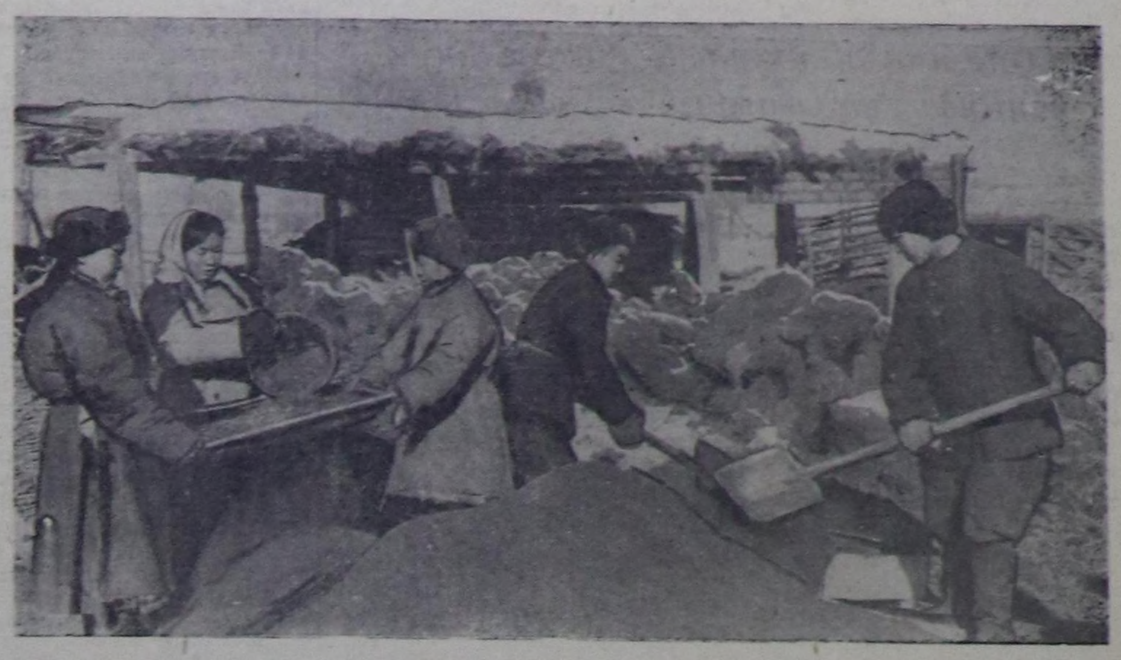

Чурукта: «Искра» колхозтуң (Чөөн-Хемчик) ногаажылары нын ирик-өдек саважыгаштар белеткеп турары.

Фото Лутковтуу.

Ийи колхозтуң ногаажыларында

Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозунуң ногаа бригадазының ажыл-ишчилери соңгулдаларга уткуштур алган хүлээлгезин чедишкиниг күүсеткеннер. Планда кирген 38 гектар шөлге тарыыр картофель үрезини четчелеттинген болгаш тарылга шөлүнде 100 тонна өдек, хүл төктүнген.

Янзы-бүрү ногааларның рассадаларын 110 муң дөстү чылыткылыг черде олурткан, олар 3—4 сантиметр чедир узап келген. Рассадаларга 40 муң ирик өдек саважыгаштар белеткеттинген.

М. МАЖАА.

* * *

Районнуң «Хорум-Даг» колхозунуң Санаага улуртурган 20 кижи составтыг ногаажылары часкы тарылгага чедишкиниг ужуражыр дээш хайныышкынныг ажылдап турарлар. Бригаданың кежигүннериниң хөй кезии херээженнер.

Ногаа шөлүнде 40 тонна өдек, 3 тонна хүл төктүнген. Чеди парниктер септеттинген болгаш 1 чылыткылыг черни немей кылып, 120 рамаларны септеп шилдегилээн. 20 тонна картофель үрезини аай-аайы-биле ылгаттынган.

Колхозта партия эге организациязы ол бригадага О. Тарбаганны агитатор кылдыр быжыглаан. Соңгулдаларга белеткелдиң үезинде агитатор соңгукчуларга солун номчулгазын, беседаларны үргүлчү кылып берип турган.

О. МУНЗУН.

ФЕРМАДА

Чонум кежиин, чуртум байлаан
Солдат болуп камгалаар дээш
Аттанырда, чоруурумда
Арыг-Бажы ээн турду.

Арыг-Бажын колхозчулар
Аваа-ла бир адавас-тыр,
«Арбын малдың турлаа болган
Арыг-Бажы фермазы» дээр.

Түмен сылдыс чедишкен дег
Дүнүү өттүр, даныы атсы
Сайгылгааннар чырыткылаан
Сайзырангай ферма болган.

Тергиин эки малдың чемин
«Демир орук» сөөрттүп эккээр.
Суттат суг-лаа кажаазында.
Булакталып чыдар боор тур.
Эмген бызаа орнун солаан
Электри инек сагган:
Эдирери, когжадыры
Эрги шагже шилчий берген.
Армиявыс солдады мен
Арыг-Бажы фермаа келгеш,
Чонум, өөрүм чедишкинин
Чоргаарланып көрүп тур мен.

В. МОНГУШ.
солдат.

Малчыннар дугайында сагыш салыышкынын күштелдирер

Таңды районнуң «Типилелге» көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери чамдык кыштагларда малчыннар дугайында шоолуг сагыш салбайн келген. Чижээ, колхозтуң Даг-Баарында малчыннары Монгуш Хунаның болган Оюн Бадыраанын чурттап турар бажыңнарының кол септелгези эрткен күзүн кыдынмайн барган.

Ук малчыннарның бажыңнарының соңгаларын шилдээр шилди тып бээр дугайында сагыш салдынмаан. Ыраккы одарларда малчыннар дугайында сагыш салыышкынын күштелдирер херек.

О. СИИРИҢ-ООЛ.

Хүн чурумун сагыыр

Область төвүнде тудуп турар янзы-бүрү тудугларга тудуг материалдары хаяа эвес үзүктелип турар. Ынды турбуже «Тыва тудуг» трезиниң ажылчыннарының даш бузар черлерде белеткээн дажы дыка хөй болуп турар.

Даш бузукчулары Байыр-оол, Хуураккай, Кыргыс оларның эрткен чылын белеткээн муң ажыг кубометр дажы ам-даа сөөрттүнмээн. Ынчангаш оларның кылган ажылының наряды төлеттинмейн турар.

Трестиң хандырылга килдизи (начальниги эш Бородин) тудуг дажының сөөрттүлгезин кажан дүргедедир ирги?

М. КОЛЖАН.

Тудуг ыяжының белеткели

ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга күш-ажылчы чедишкиннерлиг ужуражыр дээш областың колхозтарының колхозчулары социалистиг чарышты калбарткаш, алган хүлээлгелерин амыдыралга боттандырып турарлар.

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозунуң тудугжулары соңгулдалар хүүнүнге чедир 1400 кубометр ыышты белеткеп, машина эруунче үндүрер тургаш, планын күүседип, ам тудуг шөлдериниче сөөрттүп эгелээн.

Тудуг материалдарының белеткелинде ажылдап турар колхозчулардан эштер; Доржу-Лама, Карбы, Шуру, Санчат олар ажыл нормазын 170—200 хуу чедир күүседип, социалистиг чарыштың мурнакчылары болуп турарлар.

М. СЕРЕН.

* * *

«Большевик» көдээ ажыл-агый артели Барыын-Хемчик районда тудуг талазы-биле мурнакчы колхозтарның бирээзи. Колхоз бо чылын бүдүүлгениң, культура-амыдыралдың алаан тудугларын кылыр.

Планда көрүнген тудугларны хуусаазында доозуп ажыглалга киперинге кол үүл болза материалдарны өй-шаанда белеткеп, тудуг кылыр черлерге өккээп алыры болур. Колхозта комсомол организациязы комсомолчуларның болгаш аныктарның ыяш белеткээр 60 кижи составтыг бригадазын тургускан.

Соңгулдалар хүүнүнге чедир 2000 кубометр ыышты кезип, орук ацынче үндүрерин хүлээнгеш, бригаданың кежигүннери Ортаа-Шыраа-Булактың эзиминче үүнүпкеннер. Бригадир эш Очур бригаданың кежигүннериниң күүн шын организастап, агитация-массалыг ажылды соскаал чокка чорудуп келгениниң түңнелинде комсомолчулар болгаш аныктар социалистиг чарышка алган хүлээлгезин те ээ болуп, 2000 кубометр ыышты кезип белеткээш, тудуг кылыр черлерже сөөрттүп эгелээн. Бригада оон аңгыда 1500 кубометр ыышты хап тургускан.

С. ТАВА-САМБУ.

* * *

Бай-Тайга районнуң «Мурнакчы» колхозунуң тудуг бригадазы эрткен чылын пландан дашкаар 30 чурттарга бажыңнарын, 12 кажааларны тудуп ажыглалга киирген. Бо чылын 15 бажың, эмнелге пунктузу, ясли, школа болгаш өске-даа тудугларны кылыры көрүнген.

Тудуг бригадазы МТС-тиң дузаламчызы-биле 4000 кубометр ыышты белеткээр. Ыяш белеткеп турар колхозчулар хүнде 20—25 кубометрни кезип турарлар. Ам 1000 кубометрни кескен болгаш МТС 200 ажыг кубометрни тудуг шөлүнде дужуруп берген.

С. АДЫГ-ООЛ.

Каргының Адыр-Бутта бригада

Бай-Тайга районнуң «Малчын» колхозунуң тудуг бригадазындан 36 кижи Баргының Адыр-Бут сынында тудуг ыяжы белеткеп турар. Бригадада күш-ажылдың организастыы эки тургустунган, ажылының түңнелдерин недель санында үндүрүп турар.

Белеткеттинген тудуг ыяжын сөөрттүп турар звенода комсомолчу Озук-оол недельде 42 кубометриниң орнунга 49 кубометр чедир сөөрттүп турар.

Бригаданың чамдык кежигүннери оттулар ыяш белеткелинде аныяк кыстар Дойбаа биле Чыскаал недельде 28 кубометр оттулар ыяш кагар тургаш, херек кырында 38 кубометрни белеткеп тургузуп, мурнакчы ажылдап турар.

Колхоз төвүнден ол бригадага шефажылын база организастап турар. Чоокта чаа 14 кижи баргаш ийи хүн 120 кубометр ыышты белеткээн.

Ш. САНЧАТ.

Москвага хоомей

Москваның спорт Ордузунга Совет Чепсектиг Күштериниң 40 чылынга тураскаткан байырлыг хуралдың соонда болган улуг концертке Забайкальеиниң шериг округундан тыва солдат Докпак сценага үүнүп келген. Ол, «Чечек» деп ырны сыгыртып күүсеткен. Оон сыгыртканын москвачылар улуг сонуургаан болгаш сыгыт төнген соонда үр адыш часкаанар. Ол концерти радиога болгаш төп телевизор көрүкчүлериге дамчыткан.

В. БРАЙКОВСКАЯ.

АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ЧАГЫЛГАЛАРЫН БОЛГАШ ЧАГААЛАРЫН ӨЙ-ШААНДА ЧЕДИРЕР

Колхозтарга, МТС болгаш совхозтарга, үлетпүр бүдүүлгелерге, албан черлерге, школаларга бижидилгени хөй-ниитиниң активчилери чорудар. Солуннарга, журналдарга бижидилге кампаниязын партия организациялары удуртур. Бо чорук бижидилгени чедишкиниг чорудурын хандырын турар. Колхозчуларны, бүгү ажылчыннарны болгаш албан-хамчыларны бижидилге кампаниязынга катыгаа-биле киириштирер сорулганы чедип алган соонда ажылчы чоннуң чагыткач солуннарын болгаш журналдарын өй-шаанда чедирип бээр дугайында чугула сорулга тургустунуп келир. 1958 чылды бистиң областың ажылчы чоннары 70,6 муң кезек солуннарны болгаш журналдарны чагыдып алганнар. Бо үеде бистин харылзаачыларывыс 13 муң төп солуннарны, 36,6 муң кезек область болгаш районнар солуннарын, 22 муң кезек янзы-бүрү журналдарны ажылчы чоннарга чедирип берип турар.

Бижидилге хүлээп алдынган, бижикчилер бижиткен солуннарының болгаш журналдарының өртээн төлээн соонда харылзаа ажылдакчыларынга, ылангыя почта ажылдакчыларынга улуг харысалга онаажыр. Бижидикчи бүрүзү бодунуң бижиткен солуннарын өй-шаанда ап номчуурун күзеп турар. Номчукчуларның ол чөптүг негеддезин почта ажылдакчылары дузалаа-биле хандырар хүлээлгелиг. Ол сорулганы боттандырарынга бо үеде бүгүле аргалар болгаш байдалдар тургустунган. Төп солуннарны болгаш журналдарны Кызылга самолет-биле хүн-бүрү эккеп, ону областың районнарынга автотранспорт-биле доктаамал чедирип турар. Улуг орук унуда турар колхозтарга почта чедирилгезин харылзаның автомашиналары-биле хүннүң-не чедирип тургар.

Ынды турбуже ажылчы чоннуң чагылгаларын, бижик, чагааларын өй-шаанда чедирип бээр талазы-биле ажылда улуг четпестер ам-даа бар. Чижээлээрге, область типографиязының буруузу-биле солуннар өй-шаанда үнмейн базар, хожудай бээр таварылгалар дыка хөй, оон ужамындан солуннарны областың районнарынче хуваап сайгарары база саадап турар. Харылзаның район контораларынче солуннарны хуваап чорударда хоорайның солуннар хуваар чери чамдыкта чогуур санындан эвээшти, чамдыкта хөй солуннарны артыкка чорудуп турар. Оон ужурунда бижидикчилерниң талазындан хомудалдар болган чок-ла үнүп турар. Ылангыя колхозчуларның бажыңнарынга, фермаларда болгаш ыраккы одарларда ажылдап турар малчыннарга солун чедирилгези онза багай. Оларга солуннарны болгаш журналдарны ында хаая таварылга бооп чедирип турар.

Колхозтар баштаар черлериниң конторларынга солуннар мөөннеттинип чыдып бээр таварылгалар дыка хөй. Чижээлээрге, Каа-Хем районнуң «Совет Тыва», Таңды районнуң «Типилелге» колхозтарынга харылзаның почта машиналары хүннүң барып турар болза-да, хөй-хөй колхозчулар солуннарын өй-шаанда албайн турарлар. Бии-Хем районнуң «Типилелге» колхозтуң Бегирээде сүт-бараан фермазынга болгаш Сесерлигде турар колхозчуларынга солуннар он ажыг хонгаш чедип турар.

Чамдык бижидикчилер чурттап турар черин солаанда азы өске бажыңче көшкенде солуннарын болгаш журналдарын албайн турар таварылгалар хөй. Ынды таварылгада чүү кылыр ужуралгул? Чурттап турган черинден азы бажыңындан үнүп чоруур мурнунда чаа баар деп турар черниң адрезин тодаргай айытканда биллириштинин болгаш чагылгаларының квитанциязын ол черде харылзаа конторазынга азы салбырынга чедире бээр. Ынчаарга харылзаа чери бижидикчи кайы айның каштың хүүнүнден эгелеп чагыгларын чаа адреске алырын тодаргай айытканда чаа квитанцияны бижип бээр. Адрезин солуп, чаа квитанция бижидип алгаш, ук бижидикчи чаа квитанция бүрүзүнге 2 рубль төлээр ужуруг.

Бижидикчи чаа черге көжүп келгеш, ында харылзаа конторазынга азы салбырынга квитанциязын көргүскеш, солуннарын, журналдарын оортан негээр херек. Хөй-хөй бижидикчилер чаа черлерже көшкенде адрезин эде кылдыртып, квитанцияларын чаартып алырының чурумун билбес болган ужурунда база харылзаның районнар конторларының чамдык ажылдакчылары бо ажылды харысалга чок көрүп турганының хараазы-биле 1957 чылда Тес-Хем, Сүт-Хөл, Бай-Тайга районнардан өске районнарже көшкен бижикчилер боттарының солуннарын болгаш журналдарын албаанар.

Ажылчы чоннуң солуннарын, журналдарын болгаш чагааларын өй-шаанда чедирип бээр чорук чугула болгаш харысалгалыг ажыл. Бир эвес ажылчы чоннар депутаттарының район болгаш көдээ Советтериниң күүскомнары харылзаның почта дажыыр-аппарадының база колхоз почтачыларының ажылын сонуургап көрүп, почта чедирилгезиниң дугайында харылзаа конторларының болгаш салбырларының начальниктериниң, колхозтар даргаларының илеткелдерин боттарының сессияларынга, хуралдарынга чугаалажып көрүп турар болза, бо ажыл эки-жиир ужуруг.

Совет кижиниң культурлуг өөрүлдезиниң дугайында сагыш човаашкын Совет күрүнеиниң чугула сорулгазы болур. Совет парлалганы ажылчы чоннарга нептередип чедирери—бүгү хөй-ниитиниң херээ. Кижи дугайында, оон идей-политиктиг медерелин бедидер дугайында сагыш салыры бо үеде шыңгыы негеттинип турар.

Н. ПЕТРОВ.
Союзпечатытың область килдизиниң ажылдакчызы.

Чаа-Хөл районнуң «Типилелге» колхозунуң мурнакчы хойжузу К. Дагба эрткен чылын хой бүрүзүнден 2,1 кг дүктү алган.

Ол бо чылын хой бүрүзүнден 2,3 кг дүктү кыргып алыр болгаш 230 баш төрүүр хойларының 100 хой бүрүзүнден 105 хураганнарны камгалап алырын хүлээнген.

Чурукта: хойжу К. Дагба.

Фото Я. Токаштың.

1958 чылдың февральда ССРЭ-ниң үлетпүрүнге күрүне планының күүселдезиниң түннелдериниң дугайында

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Төп статистика эргелелиниң дыңнадыы

Улус ажыл-агыйының чөвүлелдериниң үлетпүрүнүң болгаш бүгү үлетпүрүнүң ниити продукция үндүрериниң ай планы ниитизи-биле 1958 чылдың февральда 104 хуу күүсеттинген. 1958 чылдың январь-февральда ийи айларның планы 103,5 хуу күүсеттинген.

1958 чылдың январь-февральда үлетпүр бүдүрүлгезиниң хемчээли өртөен чылдың хамаарышкан үезинге деңнээрге 11 хуу өскен.

Бүгү эвилелдешкен республикалар ниити продукция талазы-биле болгаш продукциының эң чугула хевирлериниң хөй нуруузунуң талазы-биле 1958 чылдың февральдың планын болгаш баштайгы ийи айларның планын күүсеткен.

1958 чылдың январь-февральда үлетпүр продукциязының эң чугула хевирлерин бүдүргени дараазындагы саннар-биле тодаргайлаттынып турар:

	1958 чылдың январь-февральда бүдүргени:	1957 чылдың январь-февральга деңнээрге 1958 чылдың январь-февральда хуу-биле
Шой—миллион тонна	6,2	106
Кан—миллион тонна	8,7	107
Прокат—миллион тонна	6,9	108
Демир руда—миллион тонна	13,6	105
Хөмүр даш—миллион тонна	79,2	108
Нефть—миллион тонна	17,2	118
Бойдус газы—миллиард кубометр	4,4	159
Электроэнергия (районнар электростанциялары болгаш блокстанциялар) —миллиард киловатт-шак	33,0	111
Кальцийжиткен сода—муң тонна	274	108
Күүгүрүг кислота—муң тонна	782	106
Минеральдыг удобриелер—миллион тонна	2,0	108
Автомобиль дугуйлары—миллион кезек	2,3	113
100 ажыг киловатт электри шимчедикчилери—муң кезек	2,5	108
Металл кезер станоктар—муң кезек	21,0	103
Автомобильдер—муң кезек	84,3	105
Тракторлар—муң кезек	35,0	106
Трактор андазыннары—муң кезек	23,1	109
Трактор косилкалары—муң кезек	11,2	265
Магистраль тепловозтары—кезек	86	226
Магистраль электровозтары—кезек	55	137
Чүк магистральдарының вагоннары—муң кезек	6,5	105
Тудуг ыыштарын сөөртүкени (колхозтарның болгаш улус эвес белеткээр черлериниң сөөртүкенин санаваска) — миллион кубометр	44	106
Цемент—миллион тонна	4,9	119
Шифер—миллион чижек плитка	370	114
Чыып эптээр демир-бетон конструкциялар болгаш кылыглар—миллион кубометр кылыглар	2	151
Кылымал волокно—муң тонна	27,4	112
Хөвең-саазын пөстер—миллион метр	935	102
Дүк пөстер—миллион метр	48,7	107
Хендир пөстер—миллион метр	77,5	112
Торгу пөстер—миллион метр	139	115
Хөм идиктер—миллион эш	57,2	114
Саазын—муң тонна	361	107
Хүюг чигир—миллион тонна	1,1	188
Эьт (колхозтарның бүдүргенин болгаш чоннуң аалынга бүдүргенин санаваска, база чагыглыг чиг-эрти санаваска) — муң тонна	221	104
Балык (улус ажыл-агыйының чөвүлелдериниң болгаш чер-чер Советтериниң үлетпүрүнүң талазы-биле)—муң тонна	369	118
Консервалар (улус ажыл-агыйының чөвүлелдериниң болгаш чер-чер Советтериниң үлетпүрүнүң талазы-биле)—миллион чижек савалар	444	110
Сүтке санаарга мал саржаа, быштак болгаш өскеде сүт продуктулар (колхозтарның бүдүргенин болгаш чоннуң аалынга бүдүргенин санаваска)—миллион тонна	1,6	108
Чалан сүт продуктулар—миллион тонна	0,7	125

Аар үлетпүрүнүң продукциязының эң чугула хөй-хөй хевирлерин тывар болгаш бүдүрер талазы-биле, ооң иштинде хөмүр даш, нефть, газ, демир руда тывыжыпкы талазы-биле, кан, прокат, кан хоолайлар, арыглаан чес-хоза, алюминий, боргулчун, цинк, электроэнергия, бензин, дизельдиг одаар күүл, каустиктиг болгаш кальцийжиткен сода, күүгүрүг кислота, синтетиктиг аммиак, минеральдыг удобриелер, синтетиктиг каучук, автомобиль дугуйлары, бус турбиналары, дарганнага-даптага машиналары, автомобильдер, тракторлар, трактор андазыннары болгаш культыватторлар, чүк вагоннары, цемент бүдүрер талазы-биле планны 1958 чылдың январь-февральда ажыр күүсеткен. Шой эзилдириниң, металл кезер станоктарның, тепловозтарның болгаш шиферниң чамдык хевирлерин бүдүрериниң планы өлөөн чедир күүсеттинээн.

Балбак хереглелдиг бараанналрын: хөвең-саазын, дүк, хендир болгаш торгу пөстерни, кылымал волокнуну, хөм идиктерни, саазынны, чигирни, эьтти, колбаса кылыгларны, чалан сүт продукцияны, үнүш үзүн болгаш өскеде-даа бараанналрны ийи айлар планындан ажыр бүдүрген.

Үлетпүрде ажылчыннарның күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидериниң планы 1958 чылдың баштайгы ийи айында 101 хуу күүсеттинген. Үлетпүрде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү эрткен чылдың январь-февральдыынга деңнээрге 7,5 хуу өскен.

ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИҢ ЧАНЫНДА ТӨП СТАТИСТИКА ЭРГЕЛЕЛИ.

ВЦСПС-ТИҢ ПРЕЗИДИУМУНДА

Ниитиниң чемненилге черлериниң ажылынын хөй-ниити көрүлдезин чорудар дугайында

Хоорайларга, ажылчын суурларга, заводтарга, фабрикаларга, тудугларга, совхозтарга, МТС-терге, өөредилге болгаш албан черлеринге ниитиниң чемненилгезин организастаарын улам ынай экижидер сорулга-биле, база ол ажылче ажылчыннарны, албан-хаакчыларны, сургуулдарны, хереглекчилер кооперациязының хуучу кежигүннерин хандыдар сорулга-биле ВЦСПС-тиң Президиуму 1958 чылдың май 1-ге чедир ниитиниң чемненилге черлериниң хөй-ниити көрүлдезин чорудар дээн.

Ниитиниң чемненилге-биле ажылчы чоннарны болгаш оларның өг-бүлелерин хандырарын экижидер боттуг хемчеглерни ол көрүлдениң чоруп турган үезиниң дуруузунда чогаадып, ол хемчеглерни ажылчы чоннарның хуралдарынга, районнарның, хоорайларның столовая, чайнааларының, садыг болгаш профэвилел организацияларының ажылдакчыларының чөвүлел хуралдарынга хөй-ниитиниң контрольчуларының, столовая комиссияларының кежигүннериниң киржилгези-биле чугаалажып көөрүн организастаарын садыг министерстволары, эргелелдери-биле, потребсоюзтар-биле, улус ажыл-агыйының чөвүлелдериниң ажылчыннар хандырылгазының эргелелдери-биле, бүдүрүлгелериниң, столовая-ларның удуртукчулары-биле катай совпрофтарга, профэвилелдериниң республика, край, область, фабрик-завод база чер-чер комитеттеринге хүлээндирген.

Ниитиниң чемненилге черлериниң хөй-ниити көрүлдезиниң түннелдерин садыг министерстволары, эргелелдери-биле, потребсоюзтар-биле, кадык камгалал кылдыстери-биле, улус ажыл-агыйының чөвүлелдери-биле кады чугаалажып көөрүн (профэвилелдериниң чөвүлелдеринге саналдаан.

СЕАТО-нуң сессиязы

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Колониялардыг күрүнелериниң Мурнуу-Чөөн Азияда тургусканы шериг бөлүглежиишкини болур СЕАТО-нуң чөвүлелиниң сессиязы март 11-де Манилада ажыттынган.

СЕАТО-нуң киржикчилери сес чурттарының төлөөлекчилери сессияда олуржуп турар. Каттышкан Штаттарны күрүне секретары Д. Даллес, Англияны—даштыкы херектер министри С. Ллойд, Францияны — даштыкы херектер министри Б. Пино ыны төлөөлеп турар.

Сессияның хүн айтырыгларын албан өзүзу-биле чарлаваан-даа болза, америк информация агентилелериниң дыңнадыгларындан илереп турарын өзүгаар алырга, ооң киржикчилери СЕАТО-нуң ажылчорудулгазын идеологиждер сорулгалыг өлөөн хөй айтырыгларны чугаалажыр бодалдыг. Чижээ, Азияның чамдык чурттарының девискээринге ядролуг болгаш ракеталыг чепсекти тургузар дугайында, өске шериг бөлүглежиишкиннери-биле — Багдад кереэзи-биле болгаш НАТО-биле СЕАТО-нуң харылзаазын күштелдирер дугайында, СЕАТО-ну калбартыр аргалыынын, а ол ышкаш Индонезияда байдал дугайында айтырыгларны көөр чоруйту АКШ чедип алырын оралдажып турарын демдеглеп турар.

Сессияның баштайгы хуралы төлөөлерниң баштыңнарының тускай чугааларынга турасказаттынган. АКШ-тың күрүне секретары Даллес СЕАТО-нуң шериг угланышкынынга идегелди дээан-на ыыган. СЕАТО-ну Мурнуу-Чөөн Азияның чурттарының иштики херектерин холгаарлаарының чепсээ кылдыр улам ынай быжыглаарынче болгаш ол районга дайын белеткелдерин калбартырынче бодунуң кыйгырыгларын шынзыктыр дээр оралдажышкынынга Даллес «коммунистиг айыыл» дээр хоозун куруг чүвезинге хамаарыштыр чаңчыл болган пропагандачы бадыткалдарын чулчуруп турган.

Даллестиң чугаазында бодунуң эвилелчилерин америк планнарга хамаарыштыр эң-не дыңнангыр кылып алыр дээш оларны коргудар дээр чүүл бар болган. Юнайтед Пресс агентилелиниң дыңнадынын өзүгаар алырга, Даллес чугаазының кол безин хаглыг хуралга кылыр ужурлуг турган-даа болза, ол эге чугаазынга безин сессияның ажылының будужун тодарадырын, Каттышкан Штаттарга ажыктыг угланышкынче чүткүдерин оралдашкан.

СЕАТО-нуң организакчыларының болгаш ооң Азияда киржикчилериниң арызында каржышкыннар сессияның мырыдай эгезинде безин илереп келген. Ол чорук Таиландының, Пакистанның болгаш Филиппиннерниң безин төлөөлекчилериниң чугааларындан илергейлеттинген. Ол талазы-биле пакистан төлөөлериниң баштыны садыг болгаш үлетпүр министри Кизилбаштың чугаазы онза барымдаа болган. Боттарының экономиктиг бергедээшкиннери күштелип турбуже, СЕАТО-нуң Азия бежигүннери экономиктиг четчир дузаламчыны албайн турар, бисве көргүзүп турар дузаламчы СЕАТО кереэзин өзугаар бистиң хүлээлгелеривисве дүүшпейн турар деп Кизилбаш чугаалаан. Экономиктиг дузаламчы алыр талазы-биле Азияның нейтралдыг чурттарының байдалы СЕАТО-биле боттарын холбаштырган күрүнелериниң байдалындан дыка дээре болуп турар дээрзин пакистан төлөөлекчи миниин чугаалаан.

Францияның даштыкы херектер министри Б. Пино база экономиктиг айтырыгларны сессияга чугаалажырының эргежок чугулазын деткээн. «Дендии түрегдел делегейниң эң-не шыңгыы дайзыны болуп турар» деп ол медеглээн.

Сессияның өске хуралдары хаглыг болур.

Америк парлалганың бадыткап турарын өзүгаар алырга, улуг күрүнелериниң чазактар баштыңнарының чөвүлел хуралын чыылдырар дугайында совет саналбиле холбаалыг айтырыгларның талазыбиле Даллестиң, Ллойдтың болгаш Пинонуң өразында ужуражыышкыннар болуп турар.

Англичаннар орус дылды өөренип турар

ЛОНДОН. (СЭТА). Орус дылды өөренирин күүсөн англичаннарның саны хүн келген тудум-на өзүп турар деп чүвени айытпышаан, орус дылды өөрениринче сонуургалдың Англияда өзүп турарының дугайын «Таймс» солун бижээн.

«Таймстың» сөстери-биле алырга, дайын сөөлүнден эгелээш орус дылды өөренири Англияда кончуг делгеренгей апарган. Лондон университетиниң славян болгаш чөөн-европа дылдарының институдунуң директору Болсовер университеттиң орус дылды чедиишкиниг өөренип турар студентилериниң саны 1937—38 чылдарныынга деңнээрге, 15 катап өскен деп айыткан. Болсовериң бодалы-биле алырга, орус дылды өөренириинге өзүп турар сонуургалдың чылдагаанны болза, политиктиг, эртемниг болгаш культурлуг күш болур, ол чурттуң чаа чугула ужур-дузазын билир чорук болуп турар. Ол чорук ортумак өөредилге черлериниден база илерээн. Англияда орус дылды өөренип турар 40 школалар бар, ол дээрге, дайын мурнуудазындан дыка хөй-дүр деп ол айыткан.

Француз патриотту тудуп хоругдааны

ПАРИЖ. (СЭТА). Мурнундагы гитлержи генерал Шпейдельдиң командылалының адаанга армияга албан эрттиреринден ойталаан 23 харлыг француз эол Андрэ Сильольду Марселеде тудуп хоругдаанын «Юманите» солун дыңнаткан.

Бо дээрге Шпейдельдиң командылалынга албан эрттиреринден ойталааны дээш аныяк француздарны тудуп хоругдап турарының он бешки таварылгазы болган.

Үймээнчилерге удур индонези шериглерниң дайын чорудулгазы

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Индонези армияның командылал чериниң дыңнатканы өзүгаар алырга, индонези шериглериниң баштайгы бөлүктери Хусейниниң үймээнчи бөлүүнүң турары Төп Суматраның эринин шуут чоогунда турар ортулуктарда дужуртунуп алган.

Сунгай-Пакнинг, Бенкалис, Селас-Панджанг дээр үш районну амгы үеде үймээнчилерден арыглаан. Ол районнарның администрация черлери чазакты боттарының хүлээп турарының дугайын медеглээн. Чазак шериглериниң чедип келтенинге чөн байыр чедирип турар. Үймээнчи бөлүктүң 400 чыгам солдаттары болгаш офицерлери чазак шериглеринге тулчуушкун чокка дужуп берген.

Индонези чазактың саналын өзүгаар «Калтекст» дээр америк нефть компаниязы бодунуң ажыл-чорудулгазын соксаткан болгаш албан-хаакчыларының өг-бүлезин көжүре берген.

Барыын-герман бундесверни тургузар деп турары

БОНН. (СЭТА). Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң дыңнатканын өзүгаар алырга, ГФР-ниң камгалал министри Штраус бундесверни тургузары 1961 чылдың чазынынга чедир болдуунда доостур деп медеглээн. Ол үеге чедир барыын-герман армия ниити саны 350 муң кижилиг 12 дивизиялардан тургустунар.

1959 чылдың март 31-ге чедир бундесверге барык 200 муң кижи турар, ооң иштинде кургаг чер шериглери — 134 муң, шериг-агаар күштеринге—45 муң, шериг-далай флодунга — 18 муң кижи турар деп Штраус дыңнаткан.

Оманда болгаш Алжирде болуушкуннар

КАИР. (СЭТА). Имам Оманның Каирде төлөө чери медеглел чарлаан, ында чугаалап турары болза, Оманның национал улурланыышкын күштериниң мөөнеттингени Джабель Аль-Ахдарның даглыг районун англи шериглер агаардан бомбалап болгаш артиллерия-биле боолап үргүлчүлеп турар.

Омандан алдынган сөөлгү медээлер өзүгаар алырга, национал улурланыышкынның дайынчылары Саханның районунда англи шериг эруун миналап каан, ооң түннелинде дайынныңц 26 автомашиналарын аңдарылдырган.

* * *

ПАРИЖ. (СЭТА). Алжирниң национал хосталга армиязының отрядтарының болгаш француз шериглериниң аразында кадыг-дошкун тулчуушкуннар үргүлчүлеп турар.

Париж парлалгазының дыңнадыгларын өзүгаар алырга, Алжир, Оран болгаш Константина департаментилерге сөөлгү ийи хонуктa хан төгүүшкүннүг тулчуушкуннар болган. Алжир тура-халышканнар ол таварлажыышкыннарның үезинде 83 кижизин өлүрттүп когаран. Француз шериглериниң чидириглериниң дугайын дыңнатпайн турар.

Француз эрге-чагыргалар Францияда чурттап турар алжир хамаатыларны истеп-сүрерин үргүлчүлеп турар. Сөөлгү хонуктарда Парижтиң районунга 140 алжирлерни тудуп хоругдаан. Шериг трибуналдарынга судтаар дээш оларның шуптузун Алжирже аппарган.

Күш-культура болгаш спорт

Аар атлетика талазы-биле сес чурттарның маргылдааларының доозулганы

В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң спорт Ордузунга март 9-та, кежээ, сес чурттарның — Болгарияның, Иранның, КҮР-нун, Польшаның, Финляндияның, Чехословакияның, АКШ-тың, ССРЭ-ниң штангистериниң бүгү делегей маргылдаалары доозулган. Ортумак, чартык аар болгаш аар деңзилиглер эң сөөлүнде маргышкан.

Ортумак деңзилиглериниң маргылдаазын хайгаарап турган көрүкчүлер мурнундаагызы ышкаш кыдат спортчу Чжао Цзинь-куэйге байыр чедирип үр адыш часкаанар. Ооң чангыс чер чурттулары Чен Цзинь-кай биле Хуан Цзян-ю олар эң чиик болгаш чиик деңзилиглериниң маргылдаазынга бирги черлерни чаалап алганнар. Чжао Цзинь-куэй 125 кг деңзилиг штанганы дап бергеш көдүргеш, Кыдаттың чаа национал рекордтун тургуская. Штанганың үш хевирлиг маргылдаазынга ниитизи-биле 415 кг көдүрген болгаш аныяктарның спортчу бүгү-делегей найыралдыг оюнларының чемпиону Р. Плюкфельдерге (ССРЭ) бирги черни алыскан. Дараазындагы черлерни И. Полинский (Польша) биле О. Илонен (Финляндия) алар эөлөөн.

Чартык аар деңзилиг штангистерниң маргылдаазынга делегейниң ийи рекордтарының эөлекчизи А. Воробьев биле Азияның чемпиону Х. Рахнаварда оларның аразынга демисел чидигленген. Мергежилдиг совет спортчу бо удаада бодунуң бар аргаларын чөп ажыглап шыдаваан. Күш-биле 142,5 кг, дап бергеш 140 кг, идип 175 кг көдүргеш, бирги черни алган. Ийи дугаар черни эөлөөн Х. Рахнаварда (Иран) штанганың үш хевирлиг маргылдаазынга ниитизи-биле 10 кг-ны ооң эвээш көдүрген. И. Веселинов (Болгария) болгаш И. Ч. Биласлар олар үш, дөрт дугаар черге үнгеннер. Польшаның штангизи дап бергеш, 130 кг көдүргеш, чаа национал рекордту тургускан.

Аар деңзилиг спортчуларның маргылдаазын көрүкчүлер улуг сонуургааннар. Делегей чемпиону А. Медведев ийи холу-биле идип, ийи дугаар шенелдеде 188 кг көдүрген. Ол дээрге, Е. Новиковтуң тургусканы чурт рекордундан чартык килограмм аар. Алексей Медведев үш чүүл хевирге ниитизи-биле 490 кг көдүрген болгаш маргылдааның күштүг штангизи апарган. Маргылдааның эң-не аар деңзилиг киржикчизи чех штангист В. Сыровы (ооң деңзизи 134,3 кг), фин спортчу Э. Мякинен олар ийги үшкү черни алганнар.

Ынчангаш бүгү делегейниң штангистериниң эш-хуузунда маргылдааларының чемпионнары деңзи аайы-биле Чен Цзинь-кай-биле Хуан Цзян-ю, Е. Минаев (ССРЭ), Т. Коно (АКШ), Р. Плюкфельдер (ССРЭ), А. Воробьев биле А. Медведев (ССРЭ) олар болган.

Бүгү делегейниң теннис маргылдааларының тиилекчилери

Францияның, Бельгияның болгаш ССРЭ-ниң спортчулары киришкен бүгү делегейниң теннис маргылдаалары Москваның «Динамо», «Энергия» стадионнарынга доозулган. Маргылдааларының сөөлгү хүнүнде — март 9-та чангыс аай болгаш холушкак разрядтарының эң-не күштүү дээш атты чаалап алар финал оюннары болган.

Бельгияның херээжен теннисчилериниң чемпиону К. Де Мерселис Францияның шыырак дээн теннисчизи С. Ле Бенерэ тиилеп алган болгаш бирги черни эөлөөн. Үшкү болгаш дөртү черлериниң эөлекчилери аныяк эстон теннисчи В. Тамм биле Ж. Бийаз оларның ужуражылгазының соонда шиитпирлеттинген. Шак ол оюнга дуржулгалыг француз спортчу 9:6, 6:0 санга уъдун алган. ССРЭ-ниң бирги теннисчизи М. Емельянова чүгле сес дугаар черни алган.

Ооларның чаңгыс-чаңгыстап киржир маргылдаазының финалынга бельгийжи Ж. Бришан биле француз Р. Айе олар үнген. Эр улустуң аразынга эң-не күштүг теннисчи Бельгияның чемпиону Бришан апарган. Поль Реми (Франция) ССРЭ-ниң чемпиону С. Андреевти уъдун алган, үшкү черни эөлөөн.

Ийи-ийи кижилериниң холушкак оюннарынга тиилекчилер бельгий спортчулар К. Мерселис биле Ж. Бришан олар апарган. Олар француздар Ж. Бийас, Р. Айе олар-биле шиитпирлиг ужуражыышкынга уъдун алганнар. Ростовтуң теннисчилери В. Трошкин биле В. Анисимова оларны уъдун алган С. Ле Бенерэ биле П. Реми олар үшкү черни алганнар.

Эр улустуң ийи эш улустуң оюнунга французтар Реми биле Айе олар тиилеп алган. Аныяк эстон теннисчилер Т. Лейус биле Я. Пармас олар ийги черни эөлөөннер. Үшкү болгаш дөртү черлерде совет спортчу дайынчылар Фридлянд биле Андреев-Мирза олар.

Көдээ аныяктарның область маргылдаазы

Чурукта: Чаа-Хөл командазының киржикчилери (солагай талазындан) Пестов, Чанчынмаа, Дукар болгаш Горин. Фото О. Самбый-оолдуу.

Март 9—11-де Кызылга областың көдээ аныяктарының бир дугаар-ла организастааны кышкы спартакиадазы болуп эрткен. Спартакиадага Улуг-Хем, Барыын-Хемчик, Чаа-Хөл Бии-Хем, Эрзин, Чөөн-Хемчик, Тожу районнарның болгаш Кызылдың көдээ ажыл-агый техникумунуң командалары киришкен.

Маргылдааның баштайгы хүнүнде херээженнерниң 3 х 5 километрге, ооларның 4х10 километрге хаактыг эстафета чарыштары болуп эрткен. Аңаа херээженнерниң командазындан техникумнуң командазы 1 шак 28 минута 10 секунда маннааш, бирги черни алган. Ийги черни Барыын-Хемчик болгаш үшкү черни Улуг-Хем районнуң төлөөлекчилери алган. Ооларның эстафетазынга 3 шак 05 минут 40 секундада маннааш Чаа-Хөлдүң командазы бирги черни, ийгизин Бии-Хем болгаш үшкүзүн Барыын-Хемчик районнарның командалары эжелегилээн.

Херээженнерниң 5 километрге лыжа маргылдаазынга Чөөн-Хемчик районнуң төлөөлекчизи Демидова 23 минута 41 секундада хамыкты мурнап келген. Ооларның 15 километрге маргылдаазы онза солун болган. Аңаа Чихачев (Бии-Хем) болгаш Баир-оол көдээ ажыл-агый техникуму олар харугда келген. Оларның шагы дөмей, ынчалза-даа Чихачев мурнай маннап үнгеш бирги черни алган.

30 километрге лыжа маргылдаазынга Седип-оол Аракчаа (Барыын-Хемчик) 2 шак 26 минута 09 секундада маннааш бирги черни алган. Ооларның болгаш херээженнерниң дагдан дүрген бадарының маргылдаазы солун болган. Ону Төге дааның кадыр болгаш узун орутуг черинге чоруткан. Ооларның 600 болгаш херээженнерниң 400 метр хемчээлдиг черге болган. Бортта Валов (Улуг-Хем) тергиндээн. Ооң шагы 25,4 секунда. Херээженнерден Лаптухова (көдээ ажыл-агый техникуму) 22 секундада бирги черни алган.

Херээженнерниң 500 метр дистанциязынга Барыын-Хемчик районнуң төлөөлекчизи Дорофеева 59,2 секунда маннааш бирги черни алган. 1500 метрге оолардан көдээ ажыл-агый техникумунуң төлөөлекчизи Тутачиков 2 минута 47,5 секундада маннааш баштай келген. Ооң Суханов 11 секунда озалдап келгеш ийи дугаар черни алган.

Хөй хевирлиг коньки маргылдаазынга Соколова (көдээ ажыл-агый техникуму) 258, 683 санны алгаш бирги черге, ийги черге Дорофеева (Барыын-Хемчик) 263, 900 санныг үнген.

Көдээ аныяктарның кышкы область спартакиадазының түннели командалар аайы-биле мындыг болган: көдээ ажыл-агый техникуму, Улуг-Хем, Барыын-Хемчик, Чаа-Хөл, Бии-Хем, Эрзин, Чөөн-Хемчик болгаш Тожу районнары. Маргылдаага шупту 120 ажыг кижи киришкен. Оларның иштинден агаарның байдалы таарымча чок болза-даа 29 кижи II болгаш III разрядтарны чедип алгылаан.

Көдээ аныяктарның кышкы область спартакиадазынга Сүт-Хөл, Бай-Тайга, Таңды болгаш Өвүр районнарның командалары киришпейн барганы четпес.

Көдээ аныяктарның кышкы область спартакиадазынга бирги черни алган көдээ ажыл-агый техникумунуң командазын бирги чергениң хүндүлел бижии болгаш шилчип чоруур кубок-биле шаннаан. Ийги черни алган Улуг-Хем болгаш үшкү черни алган Барыын-Хемчик районнарының командаларын ийги-үшкү чергениң хүндүлел бижиктери-биле болгаш вымпелдер-биле шаннаан. Тиилекчилерни грамоталар-биле шаннаан.

А. КУМАЯК.

Редактор Н. С. ШОЙГУ.

Эштер хамаатылар!

Хаван хылы—үлетпүрге херектиг үнелиг чиг-эт болур. Хаван сиртинин 1 кг дүгү 40 рубльге, быгын хылының бир килограммын 30 рубльге, а хаванның хоюг дүгүнүң бир килограммын белеткел конторалары көдээ магазиннер дамчыштыр садып ап турар. Хаван хылын болгаш дүгүн белеткээр база ажаап кадагалаар чурумунуң дугайында сумени райполарның белеткел контораларындан ап болур.

Облпотребсоюзтуң белеткел эргелели.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация кылдызының 3—88, харыысалгалыг секретарының, культура болгаш амыдырал кылдызының база бухгалтериянның 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый кылдыстериниң 3—68, чагыг кылдызының 3—65.

ТС—00677. Культура эргелелиниң типографиязы.